

Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1932 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för beredande av ökade möjligheter för jordbrukare att erhålla avbetalningslån hos riksbanken.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 33 av herr *Karlsson, Gottfrid*, jämte fyra av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 23 av herr *Åqvist* jämte sju av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådant tillägg eller sådan ändring i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning, att amorteringslån å 10,000 och 15,000 kronor till mindre och medelstora jordbrukare kunna utlämnas mot 4 procents ränta, 10 à 15 års amorteringstid och i övrigt på liknande villkor, som nu gälla för lån ur avbetalningslånefonden».

*Motionerna
I: 33 och
II: 23.*

Till stöd för detta yrkande har i motionerna anförts följande:

»En fråga, som i dessa tider mer än någonsin tillförne kommit att intaga en dominerande betydelse, är *jordbrukets kreditfråga*, d. v. s. på vad sätt jordbrukaren till rimlig ränta skall kunna anskaffa erforderligt kapital för drivande av sin rörelse. De fördelaktigaste lånen erhåller han nu i hypoteksföreningarna och sparbankerna i för honom lämplig form mot säkerhet av in-teckning i fastigheten. Då dessa kreditinstitut emellertid i allmänhet icke bevilja dylika lån till högre belopp än 50 högst 60 procent av fastighetens taxeringsvärde, har jordbrukaren redan i fastigheten placerat ett kapital, som oftast motsvarar vad han äger. Vid behov av ytterligare rörelsekapital är han hänvisad till affärsbankerna, vilka beräkna avsevärt högre låneräntor.

Vår tids jordbrukare måste, om hans rörelse skall bära sig och debet och kredit gå ihop, sköta sin gård på ett rationellt och omsorgsfullt sätt. Det är nödvändigt för honom att anskaffa tidsenliga redskap samt se till att gårdens hela areal brukas så lämpligt som möjligt. Målet för jordbrukaren liksom för varje annan människa, som driver någon verksamhet, är givetvis att söka erhålla något överskott på sitt jordbruk. I dessa tider kan emellertid jordbrukaren icke räkna på någon vinst, utan får han säkerligen vara tacksam, om han kan driva sin rörelse, så att densamma icke går med förlust utan i stället någorlunda går ihop. Det gäller för honom då att så långt som möjligt, i den mån prisläget medgiver, söka öka produktionen av mjölk, smör, kött, fläsk etc. och, eller i varje fall eftersträva, att få fram högsta möjliga kvalitet. Priserna på jordbrukets produkter hava emellertid nu blivit så låga, att de i många fall — sär-

skilt för jordbrukare, vilka i saknad av kapital icke hava möjlighet förbättra resultatet av rörelsen — icke ens täcka produktionskostnaderna. Söker en jordbrukare att inskränka sin produktion riskerar han, att hans läge blir ännu sämre. Inkomsterna minska ju efter hand, men utgifterna kvarstå i regel oavkortade och hava i många fall, icke minst på grund av de höga räntorna, ökat högst avsevärt. Därtill kommer att en jordbrukare icke har samma möjlighet som en affärsman att upphöra med eller inskränka sin rörelse, om den går med förlust.

Då det naturligtvis icke är önskvärt, att en jordbrukare under dåliga konjunkturen frånträder sin egendom, böra alla möjligheter tillvaratagas för att hjälpa den jordbrukande befolkningen i dess nuvarande svåra läge. Det är även ett nationalintresse att åt jordbruket bevara den del av befolkningen, som är hänvisad till jordbruksnäringen för sin utkomst, samt att söka intressera den på landet uppväxande ungdomen för modernäringen genom att öka möjligheterna att därigenom försörja sig.

Såsom redan förut påvisats, är jordbrukarens eget kapital bundet i fastigheten, medan inkomsterna under nuvarande förhållanden knappast förslå till amorteringar, räntor och övriga utgifter. Under sådana omständigheter är det därför nödvändigt att söka lämna jordbrukaren hjälp med anskaffandet av själva driftkapitalet. I allmänhet har det ansetts att driftkapitalet under vanliga förhållanden bör erhållas genom uppkommen vinst å rörelsen och icke genom upplåning, men detta är för flertalet jordbrukare för närvarande omöjligt. Jordbrukaren är sålunda nödsakad att för detta ändamål uppbringa tillfälliga lån på privat väg eller hos affärsbankerna och får på så sätt erlægga mycket höga räntor, enligt uppgift 7 à 8 procent och därutöver. I stället för att han nu borde haft möjlighet erhålla lån med låg räntesats, får han sålunda erlægga synnerligen höga räntor, vilket ytterligare försvårar hans förut prekära ställning. Från olika delar av Örebro län har dessutom meddelats, att allmänna ombuden i sparbankerna på senare tid framställt krav därom, att de jordbrukare, som hava lån i sparbankerna, måste inbetala vissa delar därav. Vederbörandes uppfattning är den, att lånen måste nedbringas med hänsyn till befarad minskning av taxeringsvärdena. Hur riktigt ett sådant förfarande än må vara ur bankteknisk synpunkt, har det helt naturligt under nuvarande svåra förhållanden väckt förståmning och indignation bland jordbrukarna. Det har uppgivits, att jordbrukare för att kunna verkställa dylika inbetalningar till sparbankerna blivit nödsakade att realisera stora delar av sina levande inventarier.

En av de bästa former för mindre lån, som vi för närvarande hava, är riksbankens avbetalningslån, vilka nu utlämnas till ett maximibelopp av 6,000 kronor och på $2\frac{1}{2}$, 5 och $7\frac{1}{2}$ års amorteringstid mot borgen. Detta slag av riksbankslån har säkerligen åstadkommit mycket stor nytta, då även många mindre jordbrukare kunnat använda sig av dem. Dessa lån skulle kunna bli av ännu större betydelse för den jordbrukande befolkningen, om riksbanken hade möjlighet att lämna sådana lån upp till 10,000 eller 15,000 kronor med exempelvis en amorteringstid av tio à femton år samt lämpligt avpassad ränta, förslagsvis 4 procent. Sådana lån skulle med fördel kunna komma till användning för mindre och medelstora jordbrukare med gårdar, omfattande 10—75 hektar, och för dem bli ett välbehöfligt rörelsekapital. Det skulle varit önskvärt, att den säkerhet, som därvid lämnades riksbanken, hade utgjorts av panträtt i inventarier, vartill dock nu gällande lagstiftning ej lämnar möjlighet. Då lag-

förslag om panträtt i inventarier av Kungl. Maj:t kommer att föreläggas årets riksdag och förväntas bliva antaget, borde sådan säkerhet av riksbanken kunna efter prövning godtagas. Tillsvidare vore det dock lämpligt, att riksbanken utlämnade lånen mot borgen, varjämte borgensmännen i sin tur erhöilo säkerhet i låntagarens inventarier genom lösöre köpekontrakt, som hittills ofta skett. En sådan säkerhet borde vara betryggande både för riksbanken och borgensmännen.

Enligt motionärernas uppfattning böra dessa lån reserveras endast för jordbrukare.

Mot anordnande av låneverksamhet enligt ovan uppdragna riktlinjer synes någon erinran icke med fog kunna riktas.

Det är visserligen sant, att lånetillfällena i fråga skulle stå till buds endast för en viss kategori av landets befolkning, nämligen jordbrukarna, vilket vid första påseendet måhända kan förefalla en och annan betänkligt.

En sådan invändning vore emellertid skäligen oberättigad.

Först och främst utgör ju den av jordbruket direkt beroende befolkningen en så avsevärd del av landets innebyggare och den egna jordbruksnäringen en så viktig gren av landets näringsliv, att en radikal försämring i jordbrukets läge förvisso på rätt kort sikt måste medföra högst kännbara och menliga verkningar för landet i dess helhet.

Vidare kunna jordbrukarna med fog peka på att riksdagen hittills ingalunda ställt sig avvisande gentemot hjälpåtgärder, som endast kommit vissa kategorier medborgare till del. Det må vara nog att i detta hänseende erinra om de många miljoner, som statsmakterna under de senaste 15 åren ställt till förfogande för lättande av bostadssvårigheterna för innevånarna i städer och liknande samhällen, och detta icke blott i form av lån på förmånliga villkor (de första årens lån av statens bostadslånefond löpa ännu i denna stund med 4 procents ränta) utan även, under åren 1917—1921, i form av direkta statsbidrag till betydande belopp för bostadsproduktionen.

Det vore sannerligen knappast ägnat att förvåna, om landsbygdens befolkning — vars näring i övrigt krigsåren igenom utsattes för upprepade statliga ingripanden till förmån för andra befolkningsgrupper, och som därunder från alla håll fick i sig inpräntat nödvändigheten av och skyldigheten till solidaritet med städernas innebyggare — skulle befinnas ur stånd att förstå, om en kredithjälp i liknande form, som under svåra tider kommit och alltjämt kommer stadsbefolkningen till del, skulle förvägras jordbrukarna i deras nuvarande svåra läge.»

Vidare har i två likaledes till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 259 av herr *Tjällgren* jämte sexton av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 384 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp jämte nitton av kammarens övriga ledamöter, hemställt, »att riksdagen ville besluta, att under riksbankens förvaltning ställes en ny avbetalningslånefond med ett belopp av 25,000,000 kronor, att användas för utlåning till jordbrukare i form av amorteringslån å högst 10,000 kronor, 10 års löptid, högst 5 procents ränta samt med fast annuitet».

Motionerna
I: 259 och
II: 384.

Såsom stöd för det sålunda väckta förslaget har i motionerna anförts följande:

»En av de få lånekällor, som stå jordbrukarna till buds för att genom lån på längre tid och på jämförelsevis billiga villkor erhålla lättnad och andrum i deras ekonomiska betryck, sedan de utnyttjat belåningsmöjligheterna för inteckningar i sparbanker och hypoteksföreningar, är riksbankens avbetalningslånefond, varur avbetalningslån mot för närvarande 5 procent ränta kunna erhållas, dock högst 6,000 kronor för varje person och på 2¹/₂, 5 och 7¹/₂ års återavbetalningstid. Av denna fond, ur vilken även jordbrukare erhållit lån, och som under tidernas lopp ökats till 44,000,000 kronor, återstod emellertid vid senaste årsskiftet endast ungefär 3,100,000 kronor outlånade, att disponeras för lån till personer i alla samhällslager för hela landet. Dels på grund härav, dels på grund av de jämförelsevis snäva bestämmelserna för högsta lånebelopp och lånetid — 7¹/₂-årslånen utlämnas i regel icke till andra personer än sådana, som behöva lån för utbildning eller återbetalning av skulder därå eller i undantagsfall för att börja verksamhet — och dels på grund av svårigheten under nuvarande krisförhållanden för jordbrukare att ställa fordrad säkerhet, står för närvarande ingen verklig hjälp att få för jordbrukarna ur denna fond. Därför fordrades, att maximibeloppet höjdes till 10,000 kronor, att återbetalningstiden sattes till 10 år, varav de två första amorterings- och räntefria, samt att amortering och ränta beräknades till ett visst lika belopp varje halvår, vidare att för erhållande av lån större vikt lades vid vederbörande lånesökandes och löftesmäns personliga egenskaper och förhållanden samt att även annan säkerhet än borgen finge godtagas. Då det torde vara svårt för styrelserna vid de olika kontoren att förvärva personlig kännedom om lånesökanden och hans borgensmän, skulle det kunna vara tillräckligt för medgivande av bifall till låneansökan, att länsstyrelsen, efter undersökning genom landsfiskal eller annan med ortens förhållanden förtrogen person, utfärdade ett intyg, att vederbörande åtminstone tillsammans vore vederhäftiga för beloppet. Det är vidare nödvändigt, att fonden ökas med 25,000,000 kronor, som avskiljas utslutande för lån till jordbrukare, samt att räntan sättes till högst 5 procent.»

Fullmäktige i riksbanken. Över ifrågavarande motioner har utskottet inhämtat yttrande av *fullmäktige i riksbanken*, vilka i anledning härav i ett den 18 februari 1932 dagtecknat utlåtande anført följande:

»I förstnämnda två likalydande motioner hemställes om sådana ändringar av gällande bestämmelser, att från riksbankens nuvarande avbetalningslånefond skulle kunna utlämnas lån å 10,000 kronor och 15,000 kronor till mindre och medelstora jordbrukare mot 4 procent ränta, på 10 och 15 års amorteringstid och i övrigt på liknande villkor, som nu gälla för lån ur nämnda fond.

I de jämväl likalydande motionerna nr 259 och 384 föreslås inrättandet under riksbankens förvaltning av en ny avbetalningslånefond å 25 miljoner kronor, från vilken till jordbrukare amorteringslån skulle lämnas å högst 10,000 kronor, med 10 års löptid, ränta efter högst 5 procent samt med fast annuitet.

Enligt § 27 reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning må lån från riksbankens avbetalningslånefond lämnas mot säkerhet av obliga-

tioner, aktier eller inteckning i fast gendom eller borgen såsom för egen skuld. Då lånebehövande, som disponera över belåningsbara värdepapper, torde hava möjlighet att erhålla lån i annan form, har säkerheten för avbetalningslånen nästan undantagslöst kommit att utgöras av borgen.

Lånen beviljas med en amorteringstid av 2 ½ år, 5 år och 7 ½ år. Återbetalning sker genom erläggande var sjätte månad efter utlåningsdagen av respektive $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$ och $\frac{1}{15}$ av det ursprungliga lånebeloppet jämte upp-lupen ränta. Amorteringstiden 7 ½ år ifrågakommer endast, när det gäller lånesökande, som prövas vara i verkligt behov av en så lång återbetalningstid, såsom till exempel unga studerande, vilka måste finansiera sina studier genom lån, hantverkare eller mindre näringsidkare, som börja eller utvidga sin rörelse.

Lägsta lånebeloppet för avbetalningslån är 300 kronor, och ingen får såsom låntagare häfta för högre belopp än 6,000 kronor.

Rörande fördelningen av utestående lån på vissa huvudgrupper av yrkeskategorier verkställdes i februari 1930 en undersökning, av vilken framgick bland annat följande.

Lån till	Antal	Sammanlagt belopp kr.
jordbrukare	6,323	6,038,828: 71
handlande och näringsidkare	4,848	6,902,991: 43
personer, tillhörande andra klasser	29,218	28,467,714: 58
Summa	40,389	41,409,534: 72

För närvarande uppgår avbetalningslånefonden till 44,000,000 kronor. Härav utestodo den 30 nästlidna januari 42,360 lån å tillhoppa 41,271,520 kronor 15 öre. Till förfogande för ytterligare utlåning fanns sålunda ett belopp av 2,728,479 kronor 85 öre.

Beloppet utestående lån nådde sitt maximum den 31 maj 1930, då det-samma utgjorde 41,894,106 kronor 89 öre. Det lägsta beloppet därefter före-kom den 31 augusti 1931 och uppgick till 40,404,594 kronor 5 öre. Beloppet utestående lån har därefter för varje månad visat en oavbruten stegring.

Räntan å avbetalningslån, vilken är fast för hela lånetiden, har sedan den 24 juli 1925 utgjort fem procent. Den har sålunda bibehållits oför-ändrad trots de ändringar av diskontot, som vidtagits efter nämnda tid-punkt.

Vid prövning av inkomna låneansökningar tages särskild hänsyn till det ändamål, för vilket lån sökes. Lån lämnas endast mot säkerhet (så-som nämnts i regel borgen), som anses fullt betryggande. Förlusten å avbetalningslånerörelsen har varit obetydlig. Nettovinsten å rörelsen re-dovisas särskilt i riksbankens räkenskaper men tillägges den övriga vin-sten, innan riksdagen fattar beslut om disposition av bankens vinstmedel.

Riksbanken är enligt gällande lag förhindrad att utlämna lån mot bor-genssäkerhet annat än från avbetalningslånefonden. Någon ändring av lagstiftningen i berörda avseende anse fullmäktige ej böra ifrågakomma. För att tillmötesgå motionärernas önskemål om utvidgade lånemöjligheter synes nödvändigt, att riksdagen ställer erforderliga medel till riksbankens förfogande för ökning av den nuvarande avbetalningslånefonden eller för inrättande av en ny fond. Enda vägen, som i förevarande fall kan ifråga-komma för uppbringande av erforderligt belopp, synes vara upplåning genom riksgäldskontorets försorg å lånemarknaden i konkurrens med andra lånebehov. Fullmäktige vilja i detta sammanhang erinra, att sta-

ten innevarande år för andra ändamål i stor omfattning torde komma att taga lånemarknaden i anspråk.

Därest jämlikt motionärernas önskemål ökade lånemöjligheter skola beredas jordbrukarna genom riksbankens förmedling, synes det fullmäktige lämpligt, att detta sker genom inrättande av en ny avbetalningslånefond. Fullmäktige anse nämligen, att den nuvarande lånefonden visat sig väl fylla sitt ändamål, varför en ändring av bestämmelserna för densamma ej synes påkallad. Om den ifrågasatta utlåningen skall ske på andra och förmånligare villkor än som för närvarande gälla, är det ur olika synpunkter önskvärdt, att denna möjlighet beredes genom inrättandet av en särskild för ändamålet avsedd lånefond.

Beträffande förvaltningen av en dylik fond få fullmäktige framhålla följande.

Fonden synes böra i så hög grad som möjligt förvaltas enligt bankmässiga principer.

Ränta torde varken böra maximeras eller på förhand bestämmas till viss procentsats. Ovan har berörts, att fullmäktige för de nuvarande avbetalningslånen under omkring $6\frac{1}{2}$ år oavbrutet tillämpat 5 procent ränta, en räntesats som vid varje tidpunkt torde hava understigit affärsbankernas räntesats för borgenslån. Härav framgår, att även utan bestämmelser angående räntesatsen det dock i praktiken synes vara möjligt att vid räntesättningen i viss mån taga de hänsyn, som kunna betingas av ändamålet med fonden.

Beträffande säkerheten bör prövningen vara fullt bankmässig, vilket givetvis ej utesluter, att rimlig hänsyn toges till en lånesökandes personliga förutsättningar. Att lån skulle kunna lämnas endast mot presterande av landsfiskals intyg, att låntagare och borgensmän tillsammans vore vederhäftiga för detsamma, få fullmäktige bestämt avstyrka. Erfarenheten har visat, att vederhäftighetsbetyg ej alltid erbjuda tillräcklig garanti för att borgenssäkerheten är betryggande. Skall prövningen av den erbjudna borgen ej vara bankmässig, utan fonden hava karaktär av en nödhjälpsfond, erfordras tydliga bestämmelser om mot vilka handlingar och på vilka villkor lån må utlämnas.

Nödvändigt synes vidare, att det angives, vilka jordbrukare, som kunna godtagas såsom låntagare. Skall fonden avse endast 'mindre och medelstora' jordbrukare, erfordras således en definition av nämnda kategorier.

Fullmäktige omhänderhava för närvarande för statsverkets räkning förvaltningen av spannmålskreditfonden. Redovisning rörande denna fonds förvaltning avgives för varje budgetår till fullmäktige i riksgäldskontoret. Å fonden uppkommen vinst inlevereras till statsverket, medan eventuell förlust påföres fonden.

Om en ny, för jordbrukare särskilt avsedd avbetalningslånefond inrättas, för vilken medel ställas till riksbankens förfogande, torde redovisningen rörande fondens förvaltning böra anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller beträffande förvaltningen av spannmålskreditfonden.»

Jordbruksutredningen.

I sitt den 12 april 1932 avgivna betänkande angående åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditsvårigheter (statens offentliga utredningar 1932: 12) har *jordbruksutredningen* bland annat till prövning upptagit de i nu förevarande motioner framlagda förslagen om beredande av ökade möjligheter för jordbrukare att erhålla avbetalningslån hos riksbanken.

Jordbruksutredningen har visserligen funnit dessa förslag till sitt syfte beaktansvärda men å andra sidan framhållit, att deras realiserande, frånsett betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt, syntes innebära avsevärda praktiska svårigheter. Sålunda skulle anspråk på lån ur de ifrågasatta fonderna företrädesvis komma att ställas av sådana lånesökande, som på grund av svag säkerhet eller annan orsak icke kunnat beviljas kredit av de ordinära låneinrättningarna, varför den statliga kreditgivningen sannolikt bleve förenad med stora ekonomiska risker. Gjordes lånevillkoren särdeles gynnsamma, skulle vidare kreditanspråken troligtvis bliva synnerligen betydande och svårighet uppstå att handhava kreditgivningen på ett ur den rättvisa fördelningens synpunkt oklanderligt sätt. Enligt jordbruksutredningens uppfattning borde, innan nya vägar beträddes för beredande av långfristig kredit åt jordbruket på förmånliga villkor, tagas under omprövning, huruvida berörda ändamål icke kunde vinnas genom utnyttjande av redan befintliga kreditmöjligheter.

Utskottet delar den av jordbruksutredningen uttalade uppfattningen därom, att ett genomförande av förslag av den art, som i här förevarande motioner avses, skulle medföra stora vanskligheter. Särskilt under nuvarande statsfinansiella förhållanden torde, såsom även fullmäktige i riksbanken framhållit, avsevärda svårigheter föreligga för uppbringande av de betydande medel, som erfordras för tillgodoseende i föreslagen form av de kreditbehov, varom här är fråga. Härtill kommer, att även om ökade kreditmöjligheter skulle anses böra beredas jordbrukare genom tillhandahållande av amorteringslån från en för ändamålet särskilt inrättad statlig utlåningsfond av mer eller mindre social karaktär, det kan ifrågasättas, huruvida detta är en uppgift, som lämpligen bör anförtros åt landets centralbank. För sin del kan utskottet icke förorda ett förslag i sådan riktning.

Utskottet.

I betraktande av vad sålunda anförts avstyrker utskottet de i motionerna framställda yrkandena, så mycket hellre som innevarande års riksdag redan lämnat sin medverkan till genomförande av vissa åtgärder till beredande av ökade kreditmöjligheter för jordbrukare, nämligen dels genom ökning av svenska jordbrukskreditkassans grundfond m. m. och dels genom antagande av lagstiftning om in-teckning i jordbruksinventarier.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 33 och II: 23 samt I: 259 och II: 384 icke må till någon riksdagens åtgärd för-anleda.

Stockholm den 31 maj 1932.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Lindgren*, Stendahl, Berling*, Bjurström, Bodin** och *Bengtsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Winkler*, Lovén, Svensson* i Betingetorp*, *Höglund* i Göteborg, *Carlsson* i Solberga, *Johansson* i Edsbyn, *Edberg* och *Andersson* i Falkenberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Bodin* och *Edberg*, vilka anfört följande:

»I motioner i första kammaren av herr *Tjällgren* m. fl. (I: 259) och i andra kammaren av herr *Olsson* i *Kullenbergstorp* m. fl. (II: 384) har yrkats, att riksdagen ville besluta inrättandet av en ny avbetalningslånefond under riksbankens förvaltning med ett belopp av 25 miljoner kronor att användas för utlåning till jordbrukare i form av 10-åriga amorteringslån å 10,000 kronor, högst 5 procents ränta och fast annuitet, varjämte motionärerna föreslagit vissa lättnader i de nuvarande bestämmelserna om säkerhet för amorteringslån i riksbanken, då det visat sig, att jordbrukarna ha svårt att uppfylla de uppställda kraven.

Det framgår av fullmäktiges i riksbanken yttrande, att från den nuvarande avbetalningslånefonden utlånats cirka 6 miljoner kronor till jordbrukare, ej fullt 7 miljoner kronor till handlande och andra näringsidkare samt över 28 miljoner kronor till personer tillhörande andra samhällsklasser. Vid sistlidna januari månads utgång kvarstod endast ett belopp av något över 2,700,000 kronor outlånat. Om man förutsätter samma proportion mellan de olika låntagarkategorierna även i fortsättningen, skulle endast omkring $\frac{1}{7}$ av återstående medel kunna väntas komma jordbrukets lånesökande till godo, alltså ett helt obetydligt belopp.

Vi anse fortfarande, att det i motionerna framställda förslaget är fullt berättigat med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden för jordbruket. Att Kungl. Maj:t, sedan motionerna väcktes, framlagt förslag dels om ytterligare 10 miljoner kronor till jordbrukets kreditkasserörelse, dels om s. k. stödlån till jordbrukare, kan icke anses vara tillfyllest i nuvarande läge, varför vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte bifalla det yrkande, som framstälts i motionerna I: 259 och II: 384.»